

Према томе, Сулејман паши су последије кучке побједе показали послушност и они малобројни Црногорци који су му прије битке били потчињени.

У поменутом Бошковићевом извјештају од 25 априла изражени су изгледи да ће се „и они са охридске територије“ потчинити Венецији. Можда је ово било претјеривање, али ипак илустрира психозу изазвану Сулејман-пашиним поразом.

Деморалисан поразом и немоћан да одмах покуша освету, Сулејман-паша се задовољава само пријетњама упућеним војводи Ивану Иликовићу. Пашина пријетећа писма војвода Иван упућује, преко гувернера Грахова Николе Рицо, ванредном провидуру у Котору. Та писма нијесу се сачувала у актима Которског архива, а из Рицовог поспратног акта, датаног 11 маја 1688 године, једино сазнајемо да су садржавала страшне пријетње.

Овим су исцрпљени подаци из Которског архива који говоре о овој славној побједи Куча.

М. С.

КАКО ЈЕ И КАДА ДОНЕСЕН У ПЕТРОГРАД КУЛИНОВ УГОВОР С ДУБРОВНИКОМ

Р. Ротер је објавио прије неколико мјесеци један краћи информативни чланчић у **Политици** од 6 децембра 1952 године о важним документима Државне архиве у Дубровнику, који су скоро повраћени Управи поменуте Архиве из Беча, куд су били однесени прије више од сто година (у четвртој деценији прошлога вијека). Из Ротеровог излагања се види, да су овом приликом повраћени из Беча четири драгоцјена историска документа: 1) була папе Бенедикта VIII из 1023 г., 2) уговор између Дубровника и Котора из 1181 г., 3) уговор Дубровника с бугарским царем Асеном из 1253 г. и 4) уговор босанског бана Кулина с Дубровником из 1189 године. Прва три документа су оригинали и израђени су на пергаменту, а четврти, Кулинов уговор с Дубровником, јесте препис из XIII вијека. „Оригинал овог документа налази се у Лењинградском архиву. Он је на мистериозан начин нестао из Дубровачког архива још у прошлом столећу, када је тамо доспео преко бившег руског конзула Гагића“ — каже Ротер. У даљем своме излагању Ротер наводи да сада Дубровачки архив има двије копије Кулиновог уговора, јер је и раније имао једну његову копију, па додаје да је овај уговор значајан „за утврђивање граница старе Дубровачке Републике према суседним земљама, као и за одређивање садржаја и обима дубровачке трговине у оно време.

На документу се налази преко 90 имена чланова Великог већа, те је због тога важан за утврђивање дубровачких властеоских породица крајем дванаестог столећа“.

Имао сам у рукама копију Гагићевог акта из кога се јасно види када је оригинални уговор бана Кулина са Дубровником из 1189 године послат из Дубровника у Петроград (Лењинград), но неће бити сувишно претходно навести *) још неколико књига и докумената које је Гагић послао у Петроград, јер ће, вјерујем, и ови подаци бити корисни за нашу науку. Прву пошиљку старих књига Гагић је упутио из Дубровника Руској академији наука преко руског посланика у Бечу 4 (16) јуна 1829 године. Гагић је тога дана својим актом број 64 извијестио Руско посланство у Бечу, да је по тражењу тога Посланства од 7 (19) маја успио да нађе један дио књига које му тражи Руска академија наука из Петрограда, док неке књиге никако не може наћи у Дубровнику, али претпоставља да се те књиге могу набавити у мјестима у којима су штампане. Том приликом Гагић је нашао у Дубровнику и послао преко Беча у Петроград следеће књиге:

1) *Grammatica della lingua Illirica, compilata dal Padre Fr. Mar. Appendini, Ragusa, seconda edizione corretta 1828* (Гагић сам напомиње, да никако није могао доћи до првога издања овога дјела),

2) *Dizionario Italiano—Latino—Illirico del P. Dellabella, Ragusa 1785, 2 tomi,*

3) *Rjecosloxiie del P. Giovachino Stulli, Ragusa 1806, 2 tomi,*

4) *Vocabulario del P. G. Stulli, Ragusa 1802, 2 tomi.*

Истим актом Гагић извјештава, као што сам већ напоменуо, да у Дубровнику није могао пронаћи још двије тражене му књиге, али се оне, вјероватно, могу наћи у Трсту и Риму, гдје су и штампане, па би их требало тражити од тамошњих руских дипломатских претставника. То су биле ове књиге:

1) *Nuova Grammatica Illirica di Starcsewics, Trieste 1812* и

2) *Cassie institutiones linguae illiricae, Roma 1804.*

Истота дана (4/16 јуна) Гагић је писмено замолио руског консула у Трсту Коронелиа да потражи граматику из 1812 године, па ако је нађе да је пошаље у Петроград, преко Посланства у Бечу.

Гагића је ово Академијино тражење старих књига заинтересовало и за стара документа, па је последије седам година, 11 (23) фебруара 1836 године, прикупљене документе и стари новац сам доставио Руској академији у Петрограду. У своме писму Академији Гагић каже да је за вријеме свога дугог бављења у Ду-

*) По документима из Приновљених рукописа Архивског одјељења Државног музеја на Цетињу.

бровнику у својству руског вице-консула успио да сакупи сљедеће оригиналне старе документе, рукописне књиге и новац:

1) грамату босанског бана Кулина на пергаменту, писану на латинском и српском језику, којом Кулин потврђује 29 августа 1189 године мир и слогу с Дубровчанима,

2) грамату бугарског и грчког цара Асена Дубровчанима на мекој хартији, која је вјероватно из 1250—1253 године,

3) потврду херцега Владислава на простој хартији од 11 марта 1480 г., којом признаје да је позајмио од Дубровника 60 перпера,*)

4) рукописну књигу из 1607 године под називом „Мартиролог“ или „Пролог“ за мјесеце март, април и мај,

5) рукописни „Минеј“ за мјесец новембар из 1651 године, који при крају има један рукопис из 1643 године, спомен на тројицу светитеља (александриске патријархе Атанасија и Кирила и архиепископа Максима, бившег српског деспота), чији се спомен слави на дан 18 јануара,

6) позлаћену медаљу од сребра „или хризовул“, која је вјероватно снимљена (вѣроятно снята“) са какве дипломе, која поред ликова има на једној страни натпис **Степан^в Крал^в все Ср^в-б^вские земле и помор^вские**, а на другој **Елена Кралица все Ср^в-б^вские земле и помор^вские**, која треба да буде из 1237 године,

7) малу сребрну монету српског цара Стефана Душана од 1336—1356 г., с натписом на једној страни **Сѣн^в в^в Ха Ба блгов^врн. Цр. ІЕ**, а на другој Христов лик с натписом **ІHS. ХС. R. V.**,

8) малу сребрну монету српског деспота Ђурђа од 1427—1457 г., која има на једној страни деспотов лик с натписом **Деспот Г^вор^в**, а на другој лик лава са словима **н. и. к. в. и**

9) малу сребрну дубровачку монету, вјероватно из XV вијека, која на једној страни има Христов лик и натпис **ІС. ХС**, а на другој лик светога Влаха („св^втаго Влас^ва“), покровитеља Дубровника, с натписом **S. Blasius Ragusii**.

Претпостављам, каже при крају свога писма Гагић, да ће филолози, који испитују историју словенске књижевности и траже поријекло и сродство многих словенских грана и нарјечја, из ових споменика извући неку корист, па их због тога достављам на чување Руској академији наука, као и због тога да буду чувани заједно са другим словенским споменицима те Академије.

Гагић је све ове документе, рукописне књиге и новце послао у посебној плеханој кутији, молећи Академију да му њихов пријем потврди. Пошиљка је експедована преко руског консула у

*) О документима које Гагић помиње под р. бр. 1, 2 и 3 видјети „Monumenta serbica“ 1—2, 35 и 522—23 стр.

Трсту и руског посланика у Бечу, те је, дакле, сâм Гагић послао у Петроград оригинални уговор бана Кулина с Дубровником из 1189 године, ту драгоцену „прву повељу на словенском југу на народном језику“.

Р. Ј. Драгићевић

ЈЕДАН ПРИЛОГ ИСТОРИЈИ НАШЕ ЗДРАВСТВЕНЕ КУЛТУРЕ

У издању Научног друштва НР Црне Горе појавио се Медицински зборник као прва књига из области медицине и здравствене културе код нас, коју је приредило Друштво љекара НР Црне Горе под уредништвом др Николе Златарова. Зборник садржи ове редове: др Милутин Р. Ђуришић, Дјеловање синтетичног антихистаминака theophorin-а на бацил туберкулозе *in vitro* и *in vivo*; исти, Крвне групе у племену Васојевића; др Благоје Ковачевић, Наша искуства са пнеумолизом у терапији плућне туберкулозе; др Митар Митровић, Прилог постанку и лијечењу замрлих рана после повреде; др Душан Кусовац, Наша искуства у примјени царског реза; др Павле Дрецун, О врстама и теоријама стварања високог крвног притиска; др Милан П. Гвозденовић, Раширеност кала-азара у НР Црној Гори; др Тибор Шаламон, Прилог проучавању сифилиса у долини Лима у НР Црној Гори; др Божена Милојчић, Пјегави тифус у Црној Гори од 1945 до 1951; др Никола Златаров, О неким рејим обољењима костију; др Владимир Герасимовић и др. Драго Петровић, Наша искуства у лијечењу туб. менингитиса стрептомицином; др Мита Савићевић, Рани симптоми тровања оловом и наша искуства у вези с тим; др Михаило Радуловић, Прилог проучавању епидемиологије маларије у Црној Гори; др Душан Деклева, *Enterobius vermicularis* — охурус и *appendicitis*. — На крају зборника налази се библиографија савремених медицинских публикација и биљешке о раду Друштва љекара.

Остављајући да научну вриједност прилога у Зборнику процијене стручњаци, потребно је одмах истаћи да је његова појава значајна и као културно-научна манифестација и као прилог за проучавање и популарисање здравствено-медицинске културе код нас. У вези с тим, издавањем овог Зборника скренута је пажња и на једно значајно питање, које до сада није довољно обрађивано, а наиме: какве су биле здравствено-медицинске прилике у ближој и даљој прошлости Црне Горе. Питање је у тијесној вези са стањем материјалне културе и друштвеним и економским приликама у којима су живјела црногорска племена. Неспорна је чињеница да су те прилике биле веома тешке: збијени скоро уз голи камењар и остајући на њему, који је, уз одлучан отпор непријатељу, гарантовао слободу, Црногорци нијесу били у